

Hela ve Temizlik Adabı, Kemenden Kurtulan Şehzade

1- Helâya sol ayakla girmeli ve sağ ayakla çıkmalıdır. Girerken **(Bismillahi Allâhümme innî eûzü bîke minel-hubsi vel-habâis)** demelidir. Mânâsı “Yâ Rabbî! Pislikten ve şeytandan sana sığınırım” demektir.

2- Helâda ve kırdâ abdest bozarken kibleyi, öne ve arkaya getirmemeli, aya ve güneşe karşı da abdest bozmamalıdır.

3- Temizlenmek için biri yanında avret yerini açmamalı; تنها bir yer aramalıdır. Tenha yer bulamazsa avret yerini açmamak için temizlenmeyi terk eder ve namazını öyle kılar, sonra da iade eder. Su, taş ve benzerleriyle temizlenmelidir.

4- Su olmadığı zaman gıda maddesi, kömür, gübre, hayvan gıdası, kiremit parçası, kamış ve yaprakla; bez ve kâğıtla temizlenmek mekruhtur.

5- Helâya hususi bir şalvar, pantolonla ve başı kapalı girmelidir. Zira böyle yapmak müstehabdır; iyi olur.

6- Helâya girerken elinde Allâhü teâlânın ismi ve Kur'ân-ı Kerim yazılı bir şey bulunmamalıdır. Eğer girerse bir şeye sarılmış veya cebde olmalıdır; muska gibi...

7- Helâda avret yerini, çömelince açmalı; edep yerlerine ve necasete bakılmamalıdır.

Helâya tükürmemeli, selâma cevap vermemeli, müezzine icabet etmemeli ve aksırınca da kalbinden hamd etmelidir.

8- Helâda konuşmamalı, bir şey yememeli, içmemeli, şarkı söylememeli, ıslık çalmamalı, sakız çiğnememeli ve sigara içmemelidir.

9- Hiçbir suya, cami duvarına, kabristana ve yol üzerine büyük ve küçük abdest bozmamalıdır. Yemiş veren ağaç veya gölgesinden istifade edilen ağaç altına; fare, yılan, karınca yuvasına ve delik içine de abdest bozmamalıdır.

10- Helâda abdest bozarken üzerine idrar sıçratmamalıdır. Bunun için de ayakta, rüzgâra karşı, sert zemin üzerine abdest bozmamalıdır. Zira kabirde azabın çoğu, üzerine idrar sıçratanlara ve koğuculuk yapanlara olacaktır.

11- Helâda suyla temizlendikten sonra bezle kurulanmalıdır. Yanında bez yoksa sol eli ile birkaç kere kurulmalıdır.

12- Ayaktayken, yatarken ve yahut özürsüz olmadığı hâlde çıplakken küçük abdest bozmamalıdır. Kendi abdest aldığı veya yıkandığı yere bevletmemelidir. Hadis-i şerifde **“Sakın biriniz hamam yaptığı yere bevletmesin... Çünkü sonra orada yıkanır, yahut abdest alır. Umumiyetle vesvese bundan doğar”** buyrulmuştur. (Bu yasak, yıkandığı su akıp gitmediği ve yer sert olduğu zamandır, geçerlidir.)

13- Helâda iken öksürmek veya sol tarafına yatarak; helâdan çıkınca yürümek suretiyle (istibra) yapmak lâzımdır. (İstibra), idrar yolunda idrar damlası bırakmamaktır. Erkek, idrarın eseri kalmadığına kalbi kanaat getirinceye kadar istibra yapması vacibdir. İdrar sızıntısının kesildiğine kalbi kanaat getirmediği o kimsenin abdeste başlaması sahih olmaz. İstibrada mesaneyi boşaltmak için (öksürmek, yürümek, uyluklarını sıkıştırmak) gibi mutad olan her çareye başvurup damlanın sonunu getirmelidir. Ancak bunu yaparken ifrata/aşırıya varıp müşkilâta/zorluklara düşecek şekilde vesveseye kapılmamak lâzımdır.

14- Helâda kendisinden çıkan pisliğe bakmamalı, idrarın içine tükürmemeli ve fazla oturmamalıdır. Zira basur/hemeroit illetine sebep olur. Etrafına fazla bakınmamalı, bedeniyle oynamamalı, başını gök yüzüne çevirmemeli; zira o hâlden utanmalı ve başını önüne eğmelidir.

15- Kırdan bayırda ise çıkan pisliği gömmeli ve işini çabuk bitirmeye çalışmalıdır. Doğrulmadan avret yerini örtmeli; önce sağ ayağını atarak helâdan çıkmalı ve çıkarken de “Elhamdü-lillâhillezî ezhebe anil-ezâ mâ yû'zînî ve emseke aleyye mâ yenfe'unî” demelidir. Mânâsı "Bana eziyet veren şeyi giderip faydalısını üzerimde bırakan Allah'a hamd olsun" demektir.

Kemendden Kurtulan Şehzâde

Menkıbe: Bir gün İmâm-ı Âzam hazretleri, talebelerine helâ âdâbını öğretiyordu ki o sırada atının üzerinde olduğu hâlde avdan dönen bir şehzâde bunları gördü ve yanındakilere sordu:

“Bunlar kim? Niçin toplanmışlar?”

Cevabında “Büyük âlim İmâm-ı Âzam Ebû Hanife'dir” dediler.

Şehzâde hemen gelip sohbeti dinlemeye başladı ve biraz sonra kendi kendine “Öğretilecek daha başka şeyler varken helâyaya oturma âdâbını öğretmesi garib!” dedi ve kalkıp gitti. Ancak yolda abdest bozması icap etmişti ki “İmâm-ı Âzam hazretlerinden öğrendiğim gibi yapayım” dedi ve sağ yanağını sağ avcuna alıp sol tarafa meylederek oturdu.

Zira şehzade olduğu için düşmanları onu takip ediyorlardı ki tam bu esnada uzaktan kemend attılar! Ancak eli çenesinde olduğu için kemend boynuna geçmeyip kurtulmuştu ve kendi kendine “Büyük imâmın bir sözüne uydum, hayatımı kurtardım. Her sözüne uysam kim bilir daha ne zararlardan kurtulur ve seâdete kavuşurum” dedi ve evine döndükten sonra İmâm-ı Âzam hazretlerinin meclisine giderek talebesi olmaya karar verdi ve yıllarca ondan ilim öğrendi; hocasının gözde talebesi oldu ki bu zat Muhammed Şeybânî (rahmetullâhi aleyh) idi.

Muhammed Şeybânî (rahmetullâhi teâlâ aleyh), İmâm-ı Âzam Ebu Hanife'nin derslerinde yetişen İslâm âlimlerinin en üstünlerinden olup büyük müctehid idi. İmâm-ı Âzam'ın derslerini ve sözlerini kitâplara geçiren budur. Büyük dedesi Hüzmüz, İmâm-ı Âzam Ebu Hanife'nin ceddi olup Bağdad sultanı idi ve Hazreti Ömer'in elinde iman etmişti...

Kaynak: İlmihal Medeniyeti Kitabı